

дологічного підходу для вирішення конкретної практичної системної проблеми та завдання на певному етапі стратегічного управління. На думку автора, сутність формування стратегічного поведінки аграрного підприємства полягає у визначенні напрямку розвитку, розробленні системи заходів щодо ефективного наближення до обраного орієнтиру, а також оцінці й контролі процесу реалізації обраної стратегії. У цьому контексті основне значення має поведінка спільного аграрного підприємства на ринку.

УДК 331.105:658.3

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шестопап Ю.Т. Стратегический менеджмент: [учеб. пособ.] / Ю.Т. Шестопап, В.Д. Дорофеев, Н.Ю. Шестопап. – Пенза: ПГУ, 2005 – 560 с.
2. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: [учебник для вузов] / А.А. Томпсон; пер. с англ. под ред. М.И. Зайцева, М. Соколовой. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 349 с.
3. Забелин П.В. Основы стратегического управления / П.В. Забелин, Н.К. Моисеева; 2-е изд. – М.: Маркетинг, 1998.

Старинець О.Г.

*кандидат політичних наук, доцент кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій*

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

У статті розкрито основні напрями діяльності телекомунікаційних підприємств. Визначено їх місце на ринку телекомунікаційних послуг України. Проведено аналіз ринку телекомунікаційних послуг України та окреслено основні тенденції. Запропоновано напрями розвитку телекомунікаційних підприємств.

Ключові слова: телекомунікаційні підприємства, ринок телекомунікаційних послуг, тенденції, напрями розвитку, послуги зв'язку.

Старинець А.Г. АНАЛИЗ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ НА РЫНКЕ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ УСЛУГ УКРАИНЫ

В статье раскрыты основные направления деятельности телекоммуникационных предприятий. Определено их место на рынке телекоммуникационных услуг Украины. Проведен анализ рынка телекоммуникационных услуг Украины и очерчены основные тенденции. Предложены направления развития телекоммуникационных предприятий.

Ключевые слова: телекоммуникационные предприятия, рынок телекоммуникационных услуг, тенденции, направления развития, услуги связи.

Starynec O.G. ANALYSIS OF ACTIVITY OF ENTERPRISES AT THE MARKET OF TELECOMMUNICATION SERVICES IN UKRAINE

Basic directions of activity of telecommunication enterprises are exposed in the article. Their location is determined at the market of telecommunication services in Ukraine. A market of telecommunication services of Ukraine is analyzed and basic tendencies are outlined. Directions of development of telecommunication enterprises are proposed.

Keywords: telecommunication enterprises, market of telecommunication services, tendency, direction of development, service of connection.

Постановка проблеми. У сьогоденних умовах діяльності кожне підприємство прагне зайняти конкурентну позицію на ринку. Особливо актуальним це питання є для телекомунікаційних підприємств, оскільки ця галузь постійно розвивається і не може залишатися на досягнутому рівні. З цією метою доцільно здійснювати оцінку своїх можливостей для подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями аналізу ринку телекомунікаційних послуг сьогодні займається досить значна кількість як науковців, так і практиків в Україні та за її межами. Серед таких можна відзначити Е. Голубицьку, О. Степаненко, С. Таракановського, М. Постолатій, К. Абаєва, І. Балабанова, С. Усика та інших.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз діяльності підприємств на ринку телекомунікаційних послуг України та розроблення основних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні сфера зв'язку та інформатизації України – це 86 377 суб'єктів господарювання різних форм власності, що здійснюють діяльність у сфері зв'язку та інформатизації; 298 000 зайнятих у сфері зв'язку

та інформатизації; 9523 суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у сфері ІТ; 4255 операторів та провайдерів, що внесені до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій; 2973 оператори, що мають ліцензії на певний вид діяльності у сфері телекомунікацій; 2892 суб'єкти господарювання, що надають послуги доступу до Інтернету; 148 вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців для сфери ІКТ; 67,5 млрд грн – обсяг доходів від надання послуг сфери зв'язку та інформатизації; 52,4 млрд грн. – обсяг доходів від реалізації послуг зв'язку; 15,1 млрд грн – обсяг реалізованих послуг у сфері інформатизації [1].

У 2016 році доходи від надання послуг зв'язку становили 61 911,2 млн грн., що на 10,8% більше, ніж у 2015 році.

Доходи від надання телекомунікаційних послуг у 2016 році становили 56 966,9 млн. грн., що на 6115,1 млн грн. більше, ніж у 2015 році, водночас доходи від надання послуг поштового зв'язку збільшилися на 571,1 млн грн. У структурі доходів від надання послуг зв'язку питома вага доходів від надання телекомунікаційних послуг у 2016 становила 92,0%, водночас питома вага доходів від надання послуг поштового зв'язку становила 8,0% [2].

У 2013 р. кількість підприємств сфери інформації та телекомунікацій становила 14 885 од., у 2014 р. вона зменшилася і становила 13 319 од., у 2015 р. – зросла до 13 633, а у 2016 р. – суттєво знизилася до 5201 од. Така динаміка пояснюється високим рівнем конкуренції як у цій галузі, так і в економіці загалом (табл. 1, рис. 1) [3].

Таблиця 1
Динаміка підприємств інформації та телекомунікацій в Україні за 2013-2016 роки, од.

Види підприємств за розмірами	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Всього	14 885	13 319	13 633	5201
в тому числі великі	7	6	6	4
середні	423	374	337	219
малі	14 445	12 939	13 290	4978
з них мікропідприємства	12 422	11 113	11 542	4264

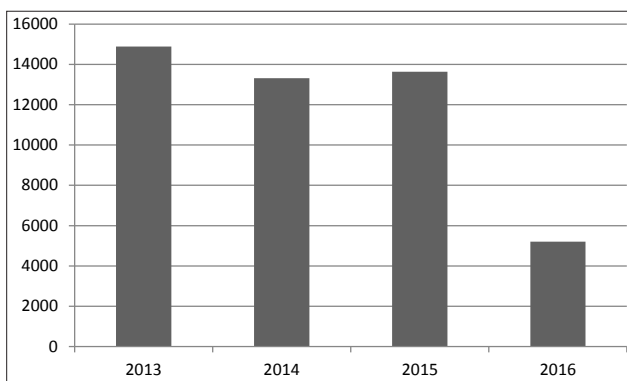

Рис. 1. Динаміка підприємств сфери інформації та телекомунікацій за 2013-2016 роки, од.

У структурі суб'єктів господарювання сфери інформації та телекомунікацій переважають малі підприємства і становлять приблизно 97% (рис. 2).

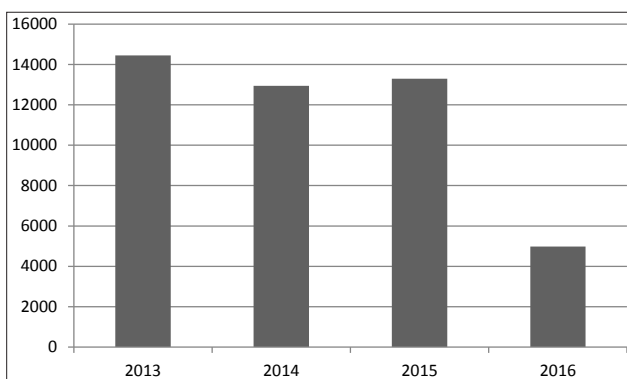

Рис. 2. Динаміка малих підприємств сфери інформації та телекомунікацій за 2013-2016 роки, од.

Сфера інформації та телекомунікацій охоплює такі види економічної діяльності, як видавництво; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність у сфері радіо- та телевізійного мовлення; комп'ютерне програмування, надання інформаційних послуг; надання послуг зв'язку. Близько двох третин послуг, що

надаються суб'єктами господарювання сфери інформації та телекомунікацій, припадає на послуги зв'язку. За таких обставин важливо приділити увагу дослідженню стану та розвитку підприємств зв'язку України, які демонструють високу позитивну динаміку зростання та інноваційну спрямованість щодо підприємств інших галузей.

Основними сегментами на ринку послуг зв'язку залишаються мобільний, телефонний фіксований зв'язок та доступ до Інтернету, спільна частка яких у загальних доходах від надання послуг зв'язку за підсумками року становила 80,3% [2].

Доходи від надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку та послуг доступу до Інтернету демонструють тенденцію до збільшення протягом останніх трьох років. Так, доходи від послуг доступу до Інтернету зросли на 47,0%*, а доходи від послуг рухомого (мобільного) зв'язку зросли на 8,0% у період із 2014 по 2016 рік [2].

Ринок рухомого (мобільного) зв'язку – один із сегментів галузі зв'язку, що найбільш інтенсивно розвивається.

З огляду на те, що вартість розгортання та обслуговування телекомунікаційних мереж рухомого (мобільного) телефонного зв'язку менша порівняно з фіксованим зв'язком, послуги рухомого (мобільного) зв'язку для споживачів стали більш доступними. Сьогодні кількість мобільних телефонних терміналів в Україні перевищує кількість стаціонарних телефонів у 2,5 рази, при цьому стрімкими темпами зростає кількість телефонів, які працюють під управлінням операційних систем (смартфонів). Частка власників смартфонів та комунікаторів, що були зареєстровані в телекомунікаційних мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку протягом останніх років, зросла приблизно на 35-40% та перевищила 6 млн од.

Це, у свою чергу, створило умови для зростання попити населення на послуги з використанням високосшвидкісних широкосмугових технологій радіодоступу, таких як CDMA і UMTS, та, як наслідок, до значного збільшення обсягів мобільного Інтернет-трафіку.

Протягом досліджуваного періоду суттєво зросли телекомунікаційні ресурси мереж, які використовують технології CDMA EV-DO. Зацікавленість у розвитку зазначеної технології з боку підприємств є ознакою подальшого прискореного розвитку цієї технології на ринку телекомунікацій України.

За допомогою технології стільникового зв'язку третього покоління (3G) UMTS у всіх обласних центрах України стало можливим отримання абонентами послуг передачі даних та доступу до Інтернету на швидкості до 7,2 Мбіт/с.

Водночас подальше впровадження перспективних радіотехнологій в Україні вимагає додаткового радіочастотного спектра, який нагепер практично вичерпаний у ринково привабливих смугах частот (табл. 2) [1].

Спостерігається скорочення кількості абонентів зв'язку протягом 2013-2014 рр. всіх категорій, але тенденція змінюється на зростаючу у період 2015-2016 рр., особливо ця тенденція є характерною для абонентів мережі Інтернет (табл. 3) [3].

Для галузі телекомунікацій 2015-й – це рік довгоочікуваного прориву у використанні сучасних технологій та початку масштабних реформ, спрямованих на інтеграцію українського ринку до європейського економічного простору. Так, були проведені торги «з голосу», за результатами яких видало три ліцензії

на користування радіочастотним ресурсом для впровадження радіотехнології IMT-2000 (UMTS). А на кінець року 3G-мережею вже було покрито близько 2800 населених пунктів і, за даними операторів, понад 6,1 млн користувачів додатково стали абонентами нових послуг. Оператори телекомунікацій отримали понад 8300 висновків щодо електромагнітної сумісності базових станцій технології UMTS та близько 7500 дозволів на їх експлуатацію. Водночас доходи операторів мобільного зв'язку збільшилися на 5,42% до 33,2 млрд грн. [1; 4; 5].

Загалом у 2015 р. доходи ринку зв'язку зросли порівняно з 2014 р. на 3,5 млрд грн. до 55,9 млрд грн. Надходження до Державного бюджету України становили 12,5 млрд грн. (8,8 млрд грн. з яких – за ліцензії для впровадження системи мобільного зв'язку третього покоління).

За підсумками 2016 р. доходи від надання телекомунікаційних, поштових та кур'єрських послуг (без урахування території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення АТО) зросли на 7% до 61 млрд 911,2 млн грн. (у 2015 р. – 55 млрд 895,8 млн грн.). Доходи від надання відповідних послуг населенню зросли на 4,4% до 33 млрд 925,7 млн грн. Найбільші обсяги доходів у цій сфері надійшли від мобільного зв'язку – 34 млрд 77,1 млн грн., що на 2,6% більше попереднього показника. Доходи від надання послуг комп'ютерного зв'язку та Інтернету зросли на 27,4% і становили 9 млрд 101,8 млн грн. Доходи від використання міського телефону становили 4 млрд 321,7 млн грн. (-19%), міжміського телефону – 1 млрд 740,3 млн грн. (-14,9%). Доходи від надання послуг поштового зв'язку зросли на 16,7% і становили 3 млрд 997,7 млн грн., від передачі і прийому телевізійних та радіопрограм – на 13,9%, до 2 млрд 768,7 млн грн. Так, доходи від надання послуг зв'язку за 2016 рік зросли на 5,1% (рис. 3, 4) [1; 4; 5].

Міський телефонний зв'язок займає перше місце у надходженні доходів від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку і становить близько 70% від загальних доходів фіксованого телефонного зв'язку (решта доходів – від міжнародного теле-

фонного зв'язку, міжміського телефонного зв'язку та сільського телефонного зв'язку) [1, 4, 5].

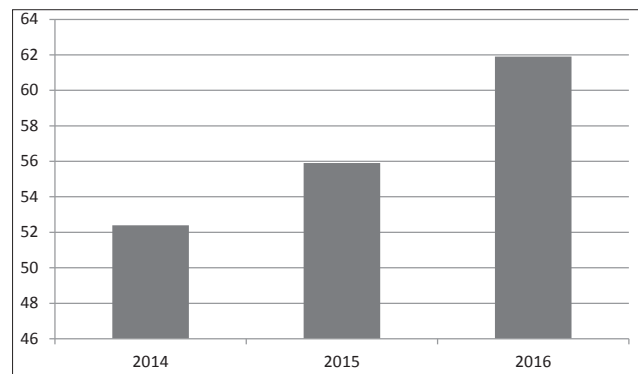

Рис. 3. Динаміка доходів галузі зв'язку за 2014-2016 рр., млрд грн.

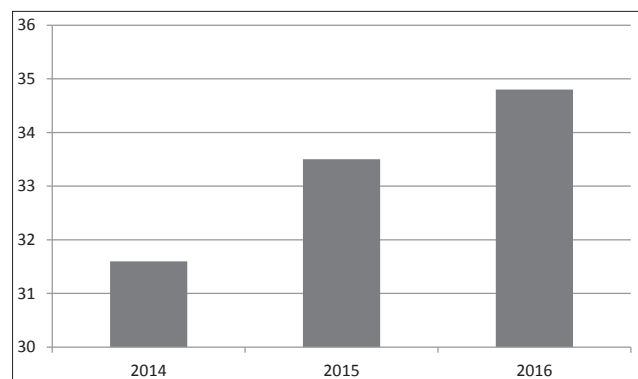

Рис. 4. Динаміка доходів від надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку за 2014-2016 рр., млрд грн.

Спостерігається збільшення кількості абонентів рухомого (мобільного) зв'язку. У 2016 р. кількість абонентів рухомого (мобільного) зв'язку становила 57 456,5 тис. осіб, що на 1,01% більше, ніж у 2015 р. Серед абонентів рухомого (мобільного) зв'язку частка

Таблиця 2

Підприємства, які мають діючі ліцензії для надання послуг мобільного стільникового зв'язку на 2016 рік

№ з/п	Радіотехнологія (вид зв'язку)	Суб'єкти господарювання
1	Стільниковий радіо зв'язок CDMA-800	ТОВ «Інтернаціональні телекомунікації» ТОВ «АСТЕЛІТ» ПрАТ «Сі-Ес-Ті Інвест» ПрАТ «Телесистеми України»
2	Стільниковий радіозв'язок GSM-1800	ПрАТ «Київстар» ТОВ «АСТЕЛІТ» ПрАТ «МТС Україна»
3	Стільниковий радіозв'язок GSM-900	ПрАТ «Київстар» ПрАТ «МТС Україна» ТОВ «АСТЕЛІТ»
4	Стільниковий радіозв'язок E-GSM	ПрАТ «Київстар»
5	Стільниковий радіозв'язок CDMA-450	ПрАТ «МТС Україна»
6	Стільниковий радіозв'язок IMT-2000 (UMTS)	ТОВ «ТриМоб» ПАТ «Укртелеком»

Таблиця 3

Динаміка та структура абонентів зв'язку в Україні за 2013-2016 роки

Категорія абонентів зв'язку	2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.	
	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%	тис. осіб	%
Абоненти мобільного зв'язку	58 832,1	87,1	57 624,0	87,3	60 720,1	87,5	57 178,6	77,3
Абоненти кабельного телебачення	3269,7	4,8	2931,9	4,4	2583,9	4,0	2625,7	3,5
Абоненти мережі Інтернет	5478,3	8,1	5432,6	8,3	6075,4	8,5	14205,8	19,2
Всього	67 580,1	100	65 988,5	100	69 379,4	100	74 010,1	100

Таблиця 4

Абоненти мобільного зв'язку (тис. осіб)

Показники	Станом на 31.06.2016		Станом на 30.09.2016		Абсолютна зміна, +/-	
	Всього	в т. ч. населення	Всього	в т. ч. населення	Всього	в т. ч. населення
Кількість абонентів рухомого (мобільного) зв'язку	56 710,3	53 036,3	57 456,5	23 693,3	746,2	657,0
у т.ч. з передплатою послуг	32 392,2	32 392,0	33068,7	33065,2	676,6	673,1
GSM, GPRS, GPRS EDNGE, HSCSD	31 414,3	29 075,2	30811,1	28390,2	-603,2	-685,0
CDMA	0,005	x	0,005	0,0	0,0	x
UMTS, CDMA2000(1xEV-DO1S-856 тощо), HSPA, WiMAX, 802.16e	5171,2	4798,3	6501,4	6133,8	1330,2	1335,5

абонентів, що отримують послуги за передплатою, становить 57,6% (табл. 4) [6].

Спостерігається стала тенденція до зменшення кількості абонентів та заміщення послуг міського, міжміського і міжнародного зв'язку послугами мобільного зв'язку та сервісами передачі голосу, відео, зображень, повідомлень із використанням Інтернету.

Доходи від трансляції, ретрансляції теле- та радіо-програм, технічного обслуговування й експлуатації обладнання в мережах мовлення, радіозв'язку за 2016 р. становили 2068,2 млн грн., основну частину з яких становили доходи від надання послуг кабельного телебачення (58,5%) та доходи від технічного обслуговування й експлуатації телекомунікаційних мереж, мереж супутникового, ефірного теле- та радіомовлення, багатоканальних телемереж – 29,8%.

Стрімке впровадження сучасних радіотехнологій абонентами доступу створило ефективні умови для підвищення попиту споживачів на послуги ширококутового та високошвидкісного доступу до Інтернету, організацію міжмашинної взаємодії, збільшення обсягів передавання мультимедійного тарифу. Так, доходи від надання Інтернет-послуг за 2016 р. становили 6686,1 млн грн., в тому числі 4889,2 млн грн від реалізації послуг населенню та 1796,8 млн грн. від реалізації послуг підприємствам. Частка доходів від надання послуг фіксованого (проводового) ширококутового доступу в загальних доходах від Інтернет-послуг становить 67,6%, а частка ширококутового доступу з використанням технологій безпроводового доступу, радіодоступу – відповідно 18,2%.

Основними тенденціями розвитку телекомунікаційних підприємств є:

- впровадження телекомунікаційних мереж рухомого (мобільного) зв'язку третього покоління (3G);
- підвищення попиту споживачів на мультимедійні конвергентні телекомунікаційні послуги та збільшення кількості власників багатфункціонального термінального кінцевого обладнання з безпроводовим доступом до Інтернету;
- широке впровадження ширококутового та високошвидкісного доступу до Інтернету створило ефективні умови для надання державним органам, суб'єктам господарювання різних форм власності та громадянам сучасних інформаційно-телекомунікаційних послуг у сферах охорони здоров'я, освіти, сільського господарства, торгівлі, фінансів, управління комунальним господарством;
- значне зростання кількості споживачів послуг міжмашинної взаємодії (machine-to-machine, або

M2M), які широко використовуються в таких сферах, як банківська діяльність, охорона та безпека, моніторинг транспорту та логістика, промисловість, сільське господарство, енергетика тощо;

– запровадження операторами телекомунікацій різноманітних пакетів послуг і тарифних планів із об'єднанням послуг голосової телефонії, доступу до Інтернету та телебачення, зокрема, організацією безлімітного доступу до популярних соціальних мереж та інформаційних ресурсів, збільшенням обсягів послуг доступу до Інтернету та програм цифрового мовлення тощо [2].

Висновки з проведеного дослідження. Зробивши аналіз діяльності телекомунікаційних підприємств України, доходимо висновку, що їх ефективне функціонування та розвиток забезпечується такими напрямками діяльності, як:

1. Використання європейських стандартів надання послуг.
2. Формування механізму антикризового управління підприємствами, який враховував би специфіку галузі.
3. Постійний моніторинг тенденцій на ринку телекомунікаційних послуг України та світу і врахування їх у діяльності підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2015 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/6128/ZVIT_NCCI_2015.pdf.
2. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2016 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/6852/Zvit_NCCIR_2016.pdf.
3. Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності за період 2013-2016 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2013 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/4422/1d8e4b19ebef49ac3f56eceb2579fa27.pdf>.
5. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2014 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/5369/r165_dod_2015-03-24.pdf.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.